

STORTINGET

Representantforslag 173 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentant Per Espen Stoknes

Dokument 8:173 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Per Espen Stoknes om forbedring og forenkling av små og mellomstore bedrifters (SME) rapportering om vesentlig bærekraft- og samfunnspåvirkning

Til Stortinget

Bakgrunn

«You can't manage what you don't measure.»

Med virkning fra 1. januar 2018 er det vedtatt å fjerne krav til årsberetning for små bedrifter. Med dette faller også krav til rapportering av samfunnsansvar når det gjelder arbeidsforhold, likestilling og ytre miljø bort for brorparten av norske bedrifter. Av Norges rundt 300 000 regnskapspliktige bedrifter vil mindre enn 15 000 foretak fremdeles være pålagt å rapportere om samfunnsansvar i henhold til den nye regnskapsloven.

Dette representantforslaget omhandler hvordan rapportering om samfunnsansvar kan innføres igjen på en enklere og mer effektiv måte. Fokus vil være på virksomhetens vesentlige påvirkning på miljø- og sosiale faktorer.

Norske selskaper har vært pålagt å rapportere og offentliggjøre informasjon om virksomhetens påvirkning på det ytre miljø siden 1980-tallet. Hensikten bak innføringen av rapporteringskravet var å styrke styrets og organisasjonens bevissthet rundt virksomhetens miljøpåvirkning og dermed utløse en prosess som førte til mer miljøvennlige virksomheter.

Virksomheter som regnes som små, kan ha vesentlig samfunnspåvirkning og miljøkonsekvenser, spesielt

lokalt. I henhold til UN Global Compact er det nettopp hos de små og mellomstore bedriftene de største utfordringene ligger med tanke på å gjennomføre tiltak for mer bærekraftig drift.

Den nye regnskapsloven vil i hovedsak medføre at nesten ingen bedrifter lenger vil rapportere om arbeidsforhold, likestilling og ytre miljø. Dette vil svekke norske bedrifters fokus på og bevissthet rundt disse temaene. Redusert krav til rapportering om samfunnsansvar er videre stikk i strid med samfunnets behov og utviklingen på verdensbasis. Rapportering om samfunnsansvar for bedrifter blir stadig viktigere, ikke bare for økt bevissthet, men også fordi det henger sammen med redusert risiko, lønnsomhet, omdømme og forretningsmuligheter. Det er derfor svært negativt at den nye regnskapsloven fjerner krav til rapportering om samfunnsansvar for små selskaper, istedenfor å forbedre og forenkle dem.

Status knyttet til rapportering om samfunnsansvar i SME

I den tidligere regnskapsloven § 3-3 Årsberetningens innhold for små foretak var det pålagt at alle bedrifter skulle rapportere om arbeidsforhold, likestilling, diskriminering og påvirkning av det ytre miljø. Knyttet til miljø var kravet å gi

«opplysninger om forhold ved virksomheten, herunder innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø».

Forskning viser at bedriftene ikke i praksis har rapportert iht. lovbestemmelsen. Det har vært antatt å være flere årsaker til dette, bl.a. at informasjonen ikke måtte bekreftes av revisor, og at konsekvensene av ikke å følge opp lovpålegget var ansett som minimale. Usikkerhet knyttet til hva kravet innebar, er også en forklaringsfak-

tor. Revisorer har akseptert typiske former for rapportering som «Denne bedriften har ikke negativ påvirkning på miljø», selv om dette ikke har vært tilfellet.

Alle bedrifter har påvirkning på ytre miljø. Men mindre bedrifter (som jo de fleste bedrifter i Norge er) trenger rådgivning og hjelp til effektivt å identifisere hva de bør forholde seg til og rapportere om. Noe så enkelt og kostnadseffektivt som å identifisere bedriftens største fotavtrykk (altså dennes viktigste miljø- eller sosiale påvirkning) eller deres mest vesentlige faktorer («key materiality») som Oslo Børs referer til i sin veileder til rapportering av samfunnsansvar, vil bidra stort til bevissthet blant disse bedriftene. Ved å fjerne rapporteringskravet sender Stortinget et signal om at små selskapers samfunnsansvar ikke er viktig, til tross for at disse utgjør en stor andel av Norges bedrifter og arbeidsplasser.

Rapportering har flere funksjoner både internt og eksternt. Når foretak blir pålagt å rapportere om et tema, må de sette seg inn i dette og får derfor et bevisst forhold til temaet. Rapporteringen er også viktig eksternt for interessenter (som investorer, kunder, leverandører, analytikere, organisasjoner og forskere). Disse trenger denne typen informasjon for å lære mer om og analysere bedriften når det gjelder for eksempel investeringer og leverandørkrav.

Når krav til rapportering om arbeidsforhold, likestilling, diskriminering og påvirkning av det ytre miljø faller bort, blir også engasjement innen disse områdene redusert. Viktigheten av påminnelser for bevissthet og resultat er godt dokumentert av Richard H. Thaler, som ble tildelt nobel-prisen i økonomi i 2017. Det fins klar dokumentasjon på at innføringen av § 3-3 i regnskapsloven i sin tid økte bevisstheten rundt samfunnsansvar og rapportering.

Bedrifters grad av samfunnsansvarlighet er nært knyttet til for eksempel risiko, omdømme, markedets forventninger, rekruttering og finansiering. Derfor er det viktig at bedrifter viser åpenhet («transparency») og rapporterer om sitt samfunnsansvar på en enkel og effektiv måte i tråd med interessenters behov. For å støtte bedrifter har for eksempel Oslo Børs utarbeidet en veiledning om rapportering av samfunnsansvar.

Sustainable Responsible Investment (SRI) og etiske investeringer har vokst kraftig. Ikke bare var det norske pensjonsfondet (SPU) et av de første som startet med å ha etiske investeringer, men fondet utvider stadig sine etiske krav.

«More than one out of every six dollars under professional management in the United States today ... is involved in SRI.»

For å vurdere bedrifter med hensyn til SRI må analytikere ha tilgang til informasjon knyttet til bedriftens

samfunnsansvar. Da er samfunnsansvarsrapportering helt sentralt.

Analytikere etterspør altså stadig mer informasjon fra foretak for å vurdere graden av samfunnsansvarlighet. Problemet for foretak er at de ofte må svare analytikere på spørsmål som er ulikt formulert, og dette er tid- og kostnadskrevende. Ved å sette standarder og krav til felles rapportering kan bedrifter spare tid på å unngå enkeltforespørsler fra interessenter. Større krav til et felles format eller en standard for rapportering vil altså være ressursbesparende for bedrifter.

Veien videre

Hovedgrunnen til at krav til årsrapport for små selskaper ble fjernet, var å spare tid og penger for bedrifter. Det er anslått at å fjerne kravet til årsberetning vil medføre en besparelse på fire timers arbeid. Det at kravet til å rapportere om samfunnsansvar (som arbeidsforhold, likestilling, diskriminering og påvirkning av det ytre miljø) ble fjernet samtidig, ble kanskje oversett/glemt i forbindelse i jakten på effektivisering? Basert på hva man vet så langt, kan det å ikke ha oversikt over sitt samfunnsansvar gjennom rapportering ha negative konsekvenser for foretakene i et lengre perspektiv.

Formålet med samfunnsansvarsrapportering er å skjerpe styrets oppmerksomhet og ansvarsbevissthet, bevisstgjøre selskapets administrasjon og dermed ha positiv effekt på selskapets arbeid på disse områdene. Når de gamle reglene ikke fungerte etter hensikten, bør det i stedet utredes hva som kan gjøres for å oppnå formålet.

Ved tidligere korsveier har Stortinget selv dessuten understreket at slik rapportering har interesse for aksjeeiere, investorer, kredittgivere, ansatte i virksomheten, myndigheter og allmennheten. Trenden er at selskaper i økende grad stilles overfor krav om dokumentasjon på hvordan de håndterer sitt samfunnsansvar, også i offentlige anskaffelser. Stadig mer bevisste forbrukere stiller krav til hvordan næringslivet opptrer i spørsmål knyttet til miljø og sosiale forhold. Långivere og investorer legger stadig større vekt på virksomhetens bærekraft i vid forstand når de foretar sine investeringsbeslutninger. Offentlige anskaffere stiller i større grad krav om dokumentasjon på miljøpåvirkning, menneskerettigheter og arbeidsmiljø når de utlyser anbudskonkurranser.

Nye rapporteringskrav må derfor utformes og følges opp på en slik måte at de tilfredsstiller disse gruppenes behov og samtidig kan gjennomføres av selskapene på en enkel og lite tidkrevende måte. De bør følge internasjonale standarder. Investormiljøer og andre interessentgrupper etterlyser klarere rapporteringskrav og relevant, pålitelig og sammenlignbar informasjon om selskapenes miljøpåvirkning.

Det er derfor behov for å tenke nytt og kreativt – med mål om økt effektivitet også når det gjelder bære-

kraftig utvikling blant små bedrifter. Her bør Norge være i forkant ved å oppstille de rette rammer, ikke ta et steg tilbake. Slike mulige løsninger kan inkludere:

- 1) Innføring av utvidet notekrav knyttet til miljøpåvirkning innen et av de allerede eksisterende notekravene i den nye regnskapsloven.
- 2) Innføre krav til at innsendelsesplikten også inneholder rapportering om tema i den tidligere § 3-3 i regnskapsloven (i tillegg til regnskapsspråk etc. som allerede er krav knyttet til innsendelsesplikten). Da vil informasjonen også være offentlig tilgjengelig.
- 3) Gjeninnføring av rapportering om miljøpåvirkning som en mini/kortversjon av årsberetningen.
- 4) En brukervennlig og enkel app-løsning, istedenfor skjemautfylling, som guider brukeren gjennom utvalg, kalkulering og rapportering om utvalgte miljø- og samfunnspåvirkninger basert på selskaps bransje og størrelse, inkludert for eksempel kli-

magassutslipp (GHG-rapportering) der dette er aktuelt.

Konklusjon

At de gamle rapporteringskravene ikke har fungert så godt som intendert, bør ikke være et argument for å fjerne dem helt. Man bør i stedet vurdere hvordan regelverket kan forbedres og forenkles, med bedre veiledning i hvordan rapporteringen ønskes gjennomført.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen utrede og anbefale løsninger for hvordan norske foretak best og enklest kan rapportere om sine vesentligste påvirkninger på samfunn og miljø.

21. mars 2018

Per Espen Stoknes

